

Fascinerad

av

småkryp under vattenytan

lätt att känna igen de flesta vanligt förekommande grupper (familjer eller arter).

Många smådjur i vattnet lever på eller nära vattnets botten. Vi kallar denna grupp för bottenfauna. Dessa djur kan inte förflytta sig långa sträckor och en arts närvaro eller avsaknad kan ge oss värdefull information om vattenkvaliteten. Bottenfaunan utgörs till en stor del av insektslarver. Även snäckor, musslor och maskar ingår i denna grupp. Utöver dessa grupper har ett antal spindlar och vuxna insekter sitt hem i eller på vattnet, såsom skräddare, ryggsimmare och buksimmare.

Undersöka i luppburken

Jag träffar en lågstadielklass vid en bäck nära skolan. Eleverna testar olika hävtekniker och vi samlar in djur från

Det gömda livet under ytan har fascinerat människan under många år. Att utforska livet under vattnet är som att studera en helt ny värld med okända invånare. Vilka invånare skulle man kunna möta i vattnet? Vad heter de? Vad behöver de för att må bra? Var hämtar de sin mat? Har de kompisar eller fiender? Vad är det som gör att dessa djur trivs i just det här vattnet?

Många skolor har en sjö, bäck eller dike på gång- eller cykelavstånd. Börja gärna med elevernas nyfikenhet och upptäckarglädje för att tillsammans kunna hitta svar på frågor och skapa relevans i lärandet.

Bottenfauna

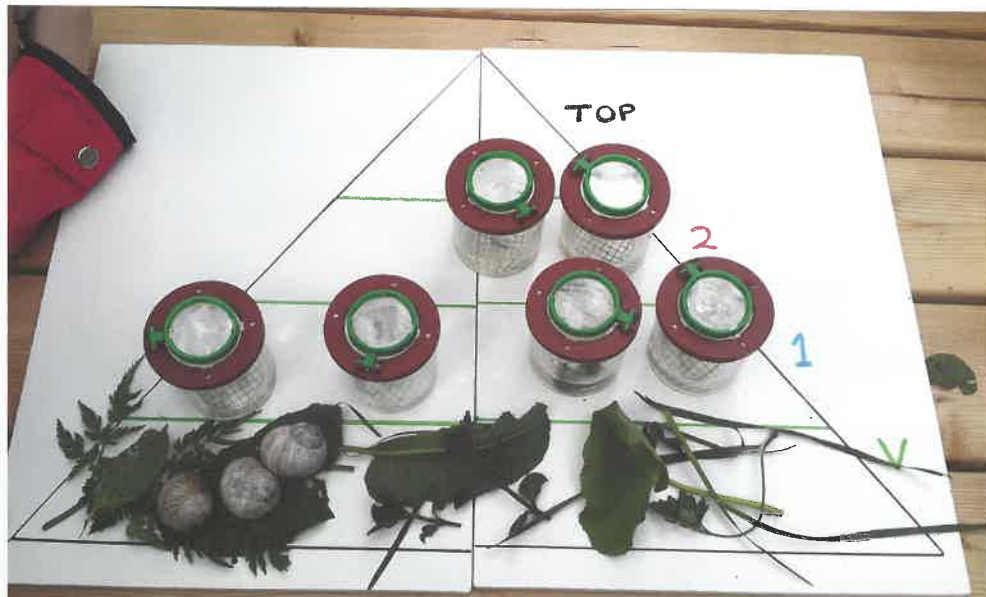
Artrikedomen i djurlivet under vattenytan är enorm och kan kännas överväldigande att lära sig att känna igen. Som tur är så är det ganska



ytan, i vattnet samt på och mellan stenarna. Vi tömmer häven i vita baljor och tittar närmare på fångsten i luppburken. Vi har tur och hittar många olika djur.

För att kunna bestämma insektslarver kollar vi på insekternas olika kroppsdelar; huvudet, mellankroppen och bakkroppen. Flera larver har långa ändspröt på bakkroppen.

Vi har hittat två ljusgröna insektslarver som ser likadana ut. De har två ändspröt. Vi kommer fram till





Hjälp och information

Många naturskolor kan hjälpa med material och utbildning. Kolla även vår webbplats för tips och länkar till material:

www.vattendektektiver.se

ut som många olika maskar. Det finns röda maskar som vi lätt bestämmer som tubifex, maskar som trivs i gyttna och stilstående vatten. Den blodröda hudfärgen innehåller hemoglobin som gör att djuren kan ta upp syre direkt ur vattnet. Vid närmare studier ser vi att några andra upphittade "maskar" faktiskt har ett huvud och en lång kropp med korta ben. Vi tittar i en medtagen bok om vattnets småkryp och kommer fram till att vi har hittat ett antal nattsländelarver. De gömmer sig mellan stenarna och gör små nät i vilka de fångar alger.

Vi summerar och diskuterar djur som vi har hittat i bäcken och eleverna pratar om att de har sett uter och öring vid tidigare besök till bäcken. Vi pratar om näringskedjan och näringspyramiden, att insekterna utgör mat för fisk som i sin tur blir mat till uttern och människan. Vi avslutar med att spela fiskvandringsspelet där elever försöker att få öring att överleva och fortplanta sig i bäcken. Bilder av arbetet under dagen samlas och används i en slutpresentation om bäcken. Denna klass kommer att återvända till bäcken flera gånger om året och både eleverna och lärare får en djupare kunskap om och känsla för vatten i närmiljön.

att de måste vara bäcksländelarver. Vi hittar också larver med tre ändspröt. Några av dem visar sig vara flicksländelarver. Vi känner igen deras stora huvud med två tydliga ögon. De andra larverna är dagsländelarver med smala kroppar där vi kan urskilja tydliga gälar som djuren använder för att filtrera syre ur vattnet. Vi ställer upp burkarna på bestämningsduken "småkryp i sjö och vattendrag" som jag har brett ut på marken. Ett antal elever kollar närmare på djuren i ett medtaget USB-mikroskop.

Jag tror jag har fångat en spindel!

Vuxna trollsländor är vackra att titta på. Dess larver, eller egentligen nymfer, ingår i bottenfaunan. Ofta

gömmar de sig i gyttna och dess tjocka, platta kropp och dess tröga sätt att gå, gör det lätt att förväxla dem med spindlar. Vi tittar närmare på en av dessa "vattenmonster" och räknar till sex ben och vi ser även att vårt exemplar har någonting på ryggen som ser ut som om det kan bli vingar av en dag. Trollsländelarven har också en stor pucker på huvudet. Den är en fångstarm som larven använder för att ta tag i och fånga sitt bete. Trollsländelarver är en av bottenfaunans stora rovdjur.

Mask eller ingen mask?

En grupp elever har gått lite längre nedströms där vattenbotten utgörs av gyttna och sten. Gruppen kommer tillbaka med en balja med vad som ser

TEXT OCH FOTO: RENATE FOXS
KALMAR KOMMUN

Kan "masken" vara en nattsländelarv?

